

معرفی:

مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی رشته‌ای است چند نظامی، شاخه‌ای از علوم انسانی با کاربرد در حیطه علوم پزشکی، که مدیر با هدایت تشکیلات انسانی و اخذ تصمیمات مطلوب و استفاده مؤثر و کارآ از منابع، مادی و انسانی، از طریق برنامه ریزی، سازماندهی، هدایت و نظارت برای دستیابی به اهداف مؤسسات خدمات بهداشتی و درمانی بر اساس نظام ارزشی مورد قبول جامعه، ایفای نقش می‌کند. در کشور ما متوسط زمان پذیرش بیمار تا تعیین تکلیف نهایی 219 دقیقه است؛ یعنی از زمان پذیرش بیمار در بخش اورژانس تا تعیین تکلیف نهایی او به طور متوسط سه ساعت و نیم طول می‌کشد، زمانی که موجب صدمات جسمی، روحی و خسارات مالی غیر جبرانی می‌گردد. بی‌شک یکی از مهمترین دلایل بروز این مشکل و سایر مشکلات موجود در بیمارستان‌ها، نبود مدیریت قوی و توانمند است. مدیریتی که بتواند با تکیه بر دانش و تجربه لازم از امکانات موجود، بهترین بهره‌وری را داشته باشد و رضایت کارکنان و بیماران را تأمین کرده و بهترین خدمات را در کمترین زمان ارائه دهد امروزه چنین مدیریتی نیاز به دانش تخصصی دارد. دانشی که در کشور ما در رشته مدیریت خدمات بهداشتی - درمانی آموزش داده می‌شود. در حقیقت از طراحی ساختمان تا برنامه‌ریزی برای ایجاد، اداره، توسعه و احتمالاً تعطیل یک بیمارستان نیازمند بهره‌گیری از اندیشه متخصصان رشته مدیریت خدمات بهداشتی - درمانی است. افرادی که علاوه بر دانش مدیریت در زمینه داروشناسی، مدیریت اختصاصی واحدهای مختلف بیمارستانی، استانداردهای بیمارستانی، کاربرد کامپیوتر در مدیریت بیمارستان، روابط درون بخشی و برون بخشی بیمارستان، سازمان و مدیریت بهداشت و درمان در ایران، ارزیابی مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، برنامه‌ریزی و مدیریت استراتژیک در نظام بهداشتی و درمانی و نظام بهداشتی و درمانی تطبیقی اطلاعات لازم را دارند همچنین کلیاتی درباره داروسازی، پرستاری، پزشکی و بهداشت بیمارستان می‌خوانند. رشته مدیریت خدمات بهداشتی - درمانی با بررسی دروس مدیریت و تطبیق آن با دروس بهداشتی؛ نحوه اداره امور شاخه‌ها یا زیرمجموعه‌های مختلف نظام بهداشت و درمان را تعیین می‌کند؛ یعنی نحوه اداره شبکه‌های مختلف نظام بهداشت و درمان از خانه‌های بهداشت گرفته تا مراکز بهداشتی - درمانی روستایی و شهری، بیمارستان‌های عمومی و تخصصی وابسته به مرکز بهداشتی - درمانی شهری، درمانگاه‌ها، دانشگاه‌های علوم پزشکی و بیمارستان‌های تخصصی و آموزشی وابسته به آنها و حتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، به دانش‌آموختگان این رشته در سه مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا آموزش داده می‌شود.

توانایی‌های لازم

ارغالتحصیل رشته مدیریت خدمات بهداشتی - درمانی به عنوان مدیر بخش بهداشت و درمان عمدتاً با بیماران؛ یعنی با ضعیف‌ترین، مظلوم‌ترین، نیازمندترین، حساس‌ترین و ناشکیباترین انسان‌ها روبرو است. و از سوی دیگر با استرس، اضطراب، کمبودها، نواقص، نارضايتي‌ها و برخوردهای متنوع سروکار دارد؛ بنابراین باید از پختگی، تحمل و شکیبایی برخوردار باشد. همچنین لازم است که از نظر جسمی و روحی قوی بوده و در تصمیم‌گیری قاطع باشد. در ضمن دانشجوی این رشته باید به دروس علوم تجربی مثل فیزیک، شیمی، ریاضی، زیست‌شناسی و همچنین زبان انگلیسی مسلط باشد.

بازار کار و موقعیت شغلی در ایران

امروزه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به اهمیت رشته مدیریت خدمات بهداشتی - درمانی و نیاز جامعه به فارغ‌التحصیلان آن پی برده است و به همین دلیل به رغم آن که در تعدادی از رشته‌های علوم پزشکی مانند پزشکی، پرستاری و مامایی با تعداد قابل توجهی فارغ‌التحصیلان نیاز روبرو هستیم؛ در کل ساختار مدیریتی نظام بهداشت و درمان کشور، از وزارتخانه گرفته تا دانشگاه‌های علوم پزشکی، شبکه‌های بهداشتی - درمانی و بیمارستان‌ها به فارغ‌التحصیلان این رشته در هر سه مقطع لیسانس، فوق لیسانس و دکترا نیاز داریم. همچنین فارغ‌التحصیل این رشته می‌تواند در هلال احمر، سازمان تأمین اجتماعی و سازمان بیمه خدمات درمانی فعالیت نماید.

کارشناسی این رشته

نام رشته به انگلیسی:

Bachelor of Science Degree in Health Services Management.

تعریف رشته:

مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی رشته‌ای است چند نظامی، شاخه‌ای از علوم انسانی با کاربرد در حیطه علوم پزشکی، که مدیر با هدایت تشکیلات انسانی و اخذ تصمیمات مطلوب و استفاده مؤثر و کارآ از منابع، مادی و انسانی، از طریق برنامه ریزی، سازماندهی، هدایت و نظارت برای دستیابی به اهداف مؤسسات خدمات بهداشتی و درمانی بر اساس نظام ارزشی مورد قبول جامعه، ایفای نقش می‌کند.

2- تاریخچه رشته و پیشرفت‌های جدید:

رشته مدیریت بیمارستان در سال 1934 میلادی برای نخستین بار در دانشگاه شیکاگو آمریکا در سطح کارشناسی ارشد، طی یک دوره یکساله که بعد به دوره دو ساله تبدیل گردید، ایجاد شد. در سال 1983 در حدود 51 برنامه آموزشی در سطح کارشناسی ارشد این رشته به تصویب وزارت بهداری آمریکا رسید که منجر به فراغت از تحصیل حدود 20000 نفر در مقطع کارشناسی ارشد مدیریت بیمارستانی در این کشور گردید.

در ایران اولین بار دانشکده پزشکی دانشگاه تهران اقدام به ایجاد و تأسیس دوره کوتاه مدت آموزشی اداره امور بیمارستانها نمود. در سال 1335 طرح ایجاد رشته مدیریت بیمارستانی در مقطع کارشناسی ارشد تحت عنوان اداره امور بیمارستانها نمود. در سال 1335 طرح ایجاد رشته مدیریت بیمارستانی در مقطع کارشناسی ارشد تحت عنوان اداره امور بیمارستانها برای نخستین بار طی موافقتنامه‌ای بین دانشگاه تهران و وزارت بهداری مبادله گردید و بالاخره در ششصدمین جلسه شورای دانشگاه تهران 1340/4/21 طرح تأسیس مؤسسه علوم بیمارستانی به تصویب رسید و در این زمینه موافقت نامه‌ای بین دانشگاه تهران و وزارت بهداری به امضاء رسید و از سال 1341 رشته مدیریت بیمارستانی به طور رسمی جزء رشته‌های تحصیلی دانشگاه قرار گرفت تا اینکه در سال 1345 تربیت مدیران تحصیل کرده و در زمینه امور بیمارستانی به دانشکده بهداشت دانشگاه تهران واگذار گردید.

شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه مورخ 1363/4/3 تربیت دانشجو در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی در مقطع کارشناسی به عنوان یکی از رشته‌های گروه پزشکی را مورد تصویب قرار داد. در سال تحصیلی 65-1364 دانشگاه علوم پزشکی ایران اقدام به پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی این رشته نمود. در ابتدا تعداد کل واحدهای درسی در این دوره 180 واحد درسی در نظر گرفته شده بود که بعد طی بازنگری‌های مکرر تقلیل یافت.

شورای عالی برنامه ریزی در سیصد و سی و هفتمین جلسه مورخ 76/1/17، مجدداً برنامه آموزشی این رشته در دوره کارشناسی را مورد بازنگری قرار داده و تعداد 135 واحد درسی جهت اخذ مدرک کارشناسی این رشته مورد تصویب قرار گرفت.

و هم اکنون ده مرکز آموزشی به تربیت دانشجویان این رشته در مقاطع مختلف کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا اشتغال دارند.

3- فلسفه، ارزش‌ها و پاورها:

باتوجه به مبانی و آموزه‌های دینی و عنایت به کرامت و حرمت انسان در مکتب والای اسلام و فرهنگ سرشار ایران زمین، موظفیم که این ارزشها را در همه شئون زندگی به ویژه آموزش و پرورش، پیش چشم داشته باشیم. دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی آموزش خود را بر طبق اهداف و راهبردهای دانشگاه علوم پزشکی و سرانجام نظام آموزش عالی کشور و موازین آموزش آکادمیک (علمی) و حرفه مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی به اجرا در می‌آورد. فلسفه این رشته، بر آموزش، کاوش علمی و ارائه خدمات در قلمرو دانش و حرفه مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی تأکید می‌ورزد.

بر این باوریم که ارزش‌هایی را که در زیر یادآور می‌شویم در تمام برنامه‌های آموزشی این رشته به عنوان بازتاب یک فلسفه یگانه، کاربرد دارد.

انسان موجودی است منحصر به فرد، و دارای ارزشی یگانه، لذا بر این باوریم که ارائه خدمات بهداشتی و درمانی بر ارزش‌های حرمت، کرامت و عدالت متکی است که با ساز و کارهای مدیریت سلامت تحقق پذیر است.

بر این باوریم که «سلامت» چون «حیات»، «آزادگی» و «بالندگی» حق بنیادی انسانی است، و اینکه هر شخص در نوع خود برای تحول و دگرگونی، مشارکت و تصمیم‌گیری در امور مربوط به نیازهای سلامت، منحصر به فرد است و توانایی حل و فصل این امور را خواهد داشت. این باور داشت‌ها، از طریق پاسخگویی به نیازهای سلامت همه آدمیان با در نظر گرفتن ویژگی‌های فردی و فرهنگی تحقق می‌پذیرد.

مدیریت سلامت با برنامه‌ریزی، سازماندهی، تخصیص منابع انسانی و مادی، هماهنگی میان این منابع و رهبری و هدایت مجموعه سازمان بسوی اهداف و ارائه خدمات با کیفیت برتر و ساز و کار لازم را در تحقق آرمان پیشگفت فراهم خواهد ساخت.

بر این باوریم که حرفه مدیریت، که از سنتی سرشار برخوردار است، در اندیشه تأمین نیازهای بهداشتی است که در جوامع کنونی و آینده در محیطی پیچیده و با دگرگونی شتابان در سراسر جهان شکل می‌گیرد. جامعه و انسان با یک دید نگریننده می‌شوند. چنین انگاشته می‌شود که آدمیان، بمنظور ارضای نیازهای زیستی، روانی، اجتماعی و معنوی خود با محیط خویش پیوسته در حال سازش هستند. هدف حرفه مدیریت آن است که فرآیند سازش با محیط را تسهیل کند و تکوین بخشد و سلامت مطلوب را در افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها و جوامع در سراسر گیتی بگسترده. با یک رویکرد سامانمند می‌توان صلاحیت‌ها و شایستگی‌های عقلانی، اجتماعی و فنی را بمنظور ارائه خدمات به مددجویان، بکار گرفت. مدیر با ایفای نقش‌های گوناگون چون مدیر و کارشناس قادر است تا خدمات بهداشتی و درمانی لازم را با هزینه معقول، کیفیت مطلوب و در اسرع وقت با استفاده بهینه و هماهنگ از همه منابع در عرصه‌های مختلف مؤسسات بهداشتی و درمانی فراهم آورد.

هدف آموزشی این رشته، ارتقاء رشد اشخاص به سمت توانایی‌های کامل شخصی و حرفه‌ای است. اساتید این دوره آموزش را به عنوان فرآیندی مستمر و فعال می‌نگرند. آنها بر این باورند که دانش مدیریت، علاوه بر دانش‌های وابسته در علوم و ادبیات، برای توفیق در این حرفه، اساسی است. دروس این دوره در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد، به گونه‌ای طراحی و برگزار می‌شود که نه تنها نیازهای کنونی جامعه را پوشش دهد، بلکه برای تأمین نیازهای آتی از آن نیز فراتر رود. آگاهی و پایبندی به ارزش‌های اخلاقی و معنوی، جانمایه بنیادین تلاش‌های آموزشی ماست.

4- چشم انداز:

چشم انداز آینده این رشته تدارک یک برنامه آموزشی مطلوب برای تربیت مدیرانی توانمند است که بتوانند:

- با تمرکز بر ارتقاء سطح سلامت جامعه به عنوان حق طبیعی افراد، در جهت اداره کارآ و اثربخش سازمان‌های بهداشتی و درمانی و بهبود کیفیت خدمات مربوط فعالیت نمایند.

- با کسب دانش‌های نظری و عملی و فراگیری مهارت‌های ادراکی، انسانی و فنی در زمینه اداره مؤسسات بهداشتی و درمانی و حل مسایل و مشکلات آنان بتوانند پویایی و پیچیدگی سازمان‌ها را تشخیص داده و تا حد توان نیازهای معقول زیردستان را ارضا نمایند. به جنبه‌های فنی کار و ابعاد و ارتقاء کیفیت خدمات توجه داشته و از منابع به خوبی استفاده کرده و سازمان را در راستای ارزشهای بنیادین جامعه و سیاستها و خط‌مشی‌های وزارت متنوع به سوی اهداف رهنمون ساخته و به استانداردهای تعیین شده با جلب رضایت مشتریان دست یابند.

5- اهداف کلی:

هدف کلی از برنامه آموزشی دانشجویان کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، تأمین نیروی انسانی توانمند برای پذیرش مسئولیت‌های اداری و اجرایی واحدهای مختلف بهداشتی و درمانی بمنظور افزایش کارایی و اثر بخشی و ارتقاء ابعاد کیفیت خدمات سازمانهایی است که عهده دار سلامت جامعه‌اند. وجوه اهداف کلی عبارتند از:

- 1- توسعه تفکر آزاد و خلاق در جهان پویا و پیچیده کنونی.
- 2- توسعه مهارت‌های مدیریتی در زمینه رهبری سازمانهای نظام سلامت.
- 3- توسعه مهارت‌های انسانی و ارتباطی در زمینه مدیریت سازمان‌های نظام سلامت.
- 4- توسعه مهارت‌های اقتصادی و مالی در زمینه نظام سلامت.
- 5- توسعه دانش فنی و کارآمدی از طریق پژوهش و برگزاری دوره‌های کارآموزی در نظام سلامت.
- 6- ارتقاء توان تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی تحولات آینده در نظام سلامت.
- 7- توسعه اخلاق حرفه‌ای در مدیریت و رهبری نظام سلامت.
- 8- ایجاد آمادگی برای عهده دار شدن پست کارشناسی و مدیریت اجرایی در سازمانهای بهداشتی و درمانی.

6- نقش دانش آموختگان:

دانش آموختگان رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی برای مشاغل کارشناسی و پست‌های مدیریتی برای سطوح مختلف مؤسسات و سازمانهای نظام سلامت کشور اعم از عمومی یا تخصصی، دولتی یا خصوصی، کلینیک‌ها، شبکه‌های بهداشتی و درمانی آماده می‌شوند.

باتوجه به آموزشهای نظری و کاربردی که این دانشجویان در طی دوره آموزشی خود فرا می‌گیرند انتظار می‌رود که پس از فراغت از تحصیل شایستگی‌های لازم را جهت ایفای نقش‌های مدیریتی، اداری، اقتصادی، کارشناسی آموزش یا پژوهشی در زمینه‌های مرتبط با دوره تحصیلی خود، کارشناسی بهداشتی یا درمانی در زمینه‌های مرتبط با دوره تحصیلی خود و کارآفرینی در زمینه خدمات بهداشتی و درمانی که مطابق با وظایف سازمانی و حرفه‌ای آنان است، را به عهده گیرند.

- مطالعه و بررسی در زمینه شناخت مسائل و مشکلات اجتماعی، اقتصادی و خانوادگی، روانی و درمانی بیماران با مراجعه روزانه به بخشهای بیمارستان و تماس با پزشک و سایر مؤسسات درمانی و امدادی و مذاکره با بیماران.

- شناخت سیاستها و خط‌مشی‌ها، استراتژی‌ها، بررسی نیازهای آموزشی، برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی دوره‌های آموزشی و آموزش ضمن خدمت کارکنان.

- برگزاری و شرکت در کنفرانس ها، سمینارها، همایش ها، کارگاه ها و تنظیم و ارائه نظرات شرکت کنندگان در قالب قطعنامه.
- بررسی و اظهار نظر و تشخیص اولویت مسائل و مشکلات سازمانی بر اساس منابع و پیش‌بینی تغییرات در آینده و ارائه پیشنهادها و راه حل های اجرایی مناسب.
- ارائه نظریات و پیشنهادات در مورد افزایش کارایی و اثربخشی سازمان باتوجه به مهندسی مجدد فرایندها و مهندسی ارزش.
- بررسی، مطالعه و کمک در طرحهای تحقیقاتی در زمینه‌های فوق.

7- استراتژی اجرایی برنامه:

هدف کلی برنامه آموزشی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی با راهبردهای زیر که در طی برنامه‌های گوناگون درسی پیش بینی شده است تحقق می‌یابد:

- آموزش لازم به منظور اداره و هدایت مؤسسات بهداشتی و درمانی و نیز سیاست گذاری و انجام پژوهش در نظام ارائه خدمات بهداشتی - درمانی.

- آموزش‌های نظری برای مقابله با مشکلات و ارائه راه حل‌های علمی در مؤسسات بهداشتی و درمانی.

- آموزش‌های میدانی موردنیاز از طریق کارآموزی در شبکه نظام بهداشتی و درمانی و بیمارستانها.

- بکارگیری رسانه‌های دانشگاهی و غیر دانشگاهی و روشهای نوین آموزشی به منظور توسعه دانش، مهارت و توانایی در زمینه مدیریت سلامت با يك هزینه منطقی.

- آموزش های مورد توصیه بخش آموزش پزشکی به منظور نظارت و پایش کارایی و عملکرد دانش و روزآمد کردن و تعدیل و تقویت اهداف، برنامه‌ها، منابع، ساختار و فرآیندها و بازنگری در روش‌ها باتوجه به استانداردهای تدوین شده.

- آموزش های ارتقاء کیفیت خدمات و کاربرد مؤثر منابع برای مراقبت از بیماران و ارتقاء سلامت آحاد بکارگیری شیوه‌ها و فرآیندهای مشتری مدار.

- در اجرای راهبردهای فوق نکات زیر لحاظ شده است:

1- مبتنی بر نیازهای ملی و محلی است.

2- بر پیشگیری از بیماریها و ارتقاء سلامت تأکید دارد.

3- مبتنی بر حل مشکلات سلامت جامعه و سازمانهای بهداشتی و درمانی است.

4- بر آموزش در محیطهای کار واقعی (مؤسسات بهداشتی و درمانی) تأکید دارد.

5- طراحی برنامه مبتنی بر وظایف حرفه‌ای (برنامه ریزی، سازماندهی، هماهنگی و...) آینده است.

6- تربیت نیروی انسانی چند پیشه (کارشناس طبقه بندی مشاغل، کارشناس تشکیلات، کارشناس بیمارستانها، کارشناس برنامه و بودجه، حسابدار، حسابرس، بازرس، کارشناسی امور اداری، کادر رئیس دفتر، کارشناس نظارت بر درمان، کارشناس نظارت بر مؤسسات درمانی، مدیر اداری و مالی بیمارستان) موردنظر می‌باشد.

7- در آموزش و پژوهش به روش ها و فنون نوین آموزشی توجه دارد.

8- روند تدوین برنامه آموزشی، راهبردهای آموزشی، غالب حرکت به سمت دانشجو محوری است.

9- به مسایل نگرشی و مهارت های ارتباطی توجه و تأکید دارد.

10- بر خودآموزی و یادگیری مستمر تأکید دارد.

11- آینده نگر و آینده ساز است.

10- شرایط و نحوه پذیرش دانشجو:

داوطلبان شرکت در آزمون کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی باید:

شرایط عمومی گزینش کنکور سراسری را داشته باشند.

چنانچه شرایط ورود به دانشگاهها تغییر یابد، پیشنهاد می شود گزینش دانشجویان طبق ضوابط، قوانین و مقررات دانشگاه مربوطه، به صورت متمرکز و از طریق آزمون سراسری، انجام پذیرد.

11- رشته های مشابه در داخل کشور:

در فاصله طراحی نخستین دوره کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی هیچگونه رشته مشابه در داخل کشور که شرح وظایف دانش آموختگان و نقش آنان با این رشته همانند باشد تأسیس نشده است. سایر رشته های مدیریت (بازرگانی، صنعتی و...) با اهداف خاص دیگر و برای سایر سازمانها و وزارتخانه ها، تأسیس یافته است. مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی بمنظور رفع نیازهای کارشناسی و مدیریتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی منحصر به فرد است.

12- رشته های مشابه در خارج از کشور:

در دانشگاههای معتبر آمریکا، انگلستان، کانادا و سایر کشورهای جهان رشته های مشابه با این دوره وجود دارد.

13- شرایط موردنیاز برای راه اندازی رشته:

طبق ضوابط شورای نظارت، ارزشیابی و گسترش دانشگاههای علوم پزشکی کشور می باشد.

14- موارد دیگر (مانند بورسیه شدن دانشجویان و...):

موردی ندارد.

1- نام دوره: کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

2- نام دروس و تعداد واحدهای درسی:

تعداد کل واحد های درسی در این دوره 130 واحد به شرح زیر می باشد.

الف) دروس عمومی 22 واحد

ب) دروس پایه 50 واحد

38 واحد (ج) دروس تخصصي (اجباري)

4 واحد (د) دروس تخصصي (اختياري)

16 واحد (ه) کارآموزي در عرصه

جداول دروس دوره کارشناسي پيوسته مدیریت خدمات بهداشتي و درماني

الف - جدول دروس عمومي

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	ردیف
	جمع	عملي	نظري			
-	68	-	68	4	دو درس از دروس مباني نظري اسلام *	1
-	34	-	34	2	يك درس از دروس اخلاق اسلامي *	2
-	34	-	34	2	يك درس از دروس انقلاب اسلامي *	3
-	34	-	34	2	يك درس از دروس تاريخ و تمدن اسلامي *	4
-	34	-	34	2	يك درس از دروس آشنائي با منابع اسلامي *	5
-	51	-	51	3	ادبيات فارسي	6
-	51	-	51	3	زبان انگليسي فارسي	7
-	34	34	-	1	تربيت بدني (1)	8
8	34	34	-	1	تربيت بدني (2)	9
-	34	-	34	2	جمعيت و تنظيم خانواده	10
				22	جمع	

* تذکر: گذراندن این دروس مطابق عناوین دروس معارف اسلامي مصوب جلسه 542 مورخ 83/4/23 شوراي عالي انقلاب فرهنگي (جدول زیر) است.

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس	گرایش	دروس عمومي
	جمع	عملي	نظري					

معارف اسلامی	1- مبانی نظری اسلام	011	اندیشه اسلامی 1 (مبداء و معاد)	2	34	34
		012	اندیشه اسلامی 2 (نبوت و امامت)	2	34	34
		013	انسان در اسلام	2	34	34
		014	حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	2	34	34
2- اخلاق اسلامی		021	فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	2	34	34
		022	اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	2	34	34
		023	آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	2	34	34
		024	عرفان عملی اسلام	2	34	34
3- انقلاب اسلامی		031	انقلاب اسلامی ایران	2	34	34
		032	آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	2	34	34
		033	اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)	2	34	34
4- تاریخ و تمدن اسلامی		041	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی	2	34	34
		042	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	2	34	34
		043	تاریخ امامت	2	34	34
5- آشنایی با منابع اسلامی		051	تفسیر موضوعی قرآن	2	34	34
		052	تفسیر موضوعی نهج البلاغه	2	34	34
		جمع		12	408	408

ب: دروس پایه دوره کارشناسی پیوسته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	جمع	عملی	نظری			
-	51	-	51	3	روانشناسی عمومی	12

-	51	-	51	3	جامعه شناسي پزشکی و بهداشتي	13
-	51	-	51	3	اقتصاد خرد	14
14	51	-	51	3	اقتصاد کلان	15
-	34	-	34	2	اصول حسابداری (1)	16
16	34	-	34	2	اصول حسابداری (2)	17
17	34	-	34	2	اصول حسابداری (3)	18
	51	-	51	3	ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت	19
	68	34	34	3	کاربرد کامپیوتر در مدیریت	20
20 و 19	68	34	34	3	آمار حیاتی و شاخصهای بهداشتي	21
21	68	34	34	3	روش تحقیق	22
	51	-	51	3	اصول و مبانی مدیریت	23
23	34	-	34	2	مدیریت منابع انسانی	24
23 و 12	34	-	34	2	رفتار سازمانی OB	25
	34	-	34	2	موازن حقوقی در بیمارستان	26
18	34	-	34	2	مدیریت مالی	27
18	34	-	34	2	اصول و تنظیم و کنترل بودجه دولتی	28
	34	-	34	2	آشنایی با خدمات پرستاری	29
	51	-	51	3	اصول خدمات بهداشتي	30
	34	-	34	2	تغذیه و رژیم های غذایی در بیمارستان	31
				50		جمع

ج: دروس تخصصی اجباری دوره کارشناسی پیوسته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری			

32	زبان تخصصي (1)	2	34	-	34	ردیف 7 از دروس عمومي
33	زبان تخصصي (2)	2	34	-	34	
34	کليات پزشکی	2	34	-	34	
35	واژه شناسي پزشکی	2	34	-	34	33 و 34
36	آشنایي با لوازم و تجهیزات پزشکی	2	17	34	51	
37	اپیدمیولوژی و عفونت‌هاي بیمارستاني	2	34	-	34	21
38	مدارك پزشکی	2	34	-	34	
39	برنامه ريزي خدمات بهداشتي و درماني	2	34	-	34	23
40	سازمان و مدیریت بیمارستان (1)	2	34	-	34	23
41	سازمان و مدیریت بیمارستان (2)	2	34	-	34	40
42	بیمه و تعرفه خدمات بهداشتي و درماني	2	34	-	34	
43	شناخت و تهیه و توزیع دارو	2	34	-	34	
44	آشنایي با اصول طراحی و تجهیز و توسعه بیمارستان	2	34	-	34	
45	استانداردهاي بیمارستاني	2	34	-	34	
46	اصول نگهداري و ایمني در بیمارستان	2	34	-	34	
47	اقتصاد بهداشت	2	34	-	34	14 و 15
48	مدیریت خدمات بهداشتي	3	51	-	51	30
49	پروژه	3	-	102	102	21 و 22
جمع		38				

د: دروس اختیاري دوره کارشناسي پیوسته مدیریت خدمات بهداشتي و درماني

کد درس	نام درس	ساعت	پیش نیاز
--------	---------	------	----------

	جمع	عملي	نظري	تعداد واحد		
25	34	-	34	2	ارتباطات در سازمانهاي بهداشتي و درماني	50
	34	-	34	2	مکاتبات اداري	51
	34	-	34	2	اصول انبارداري و تدارکات	52
20	51	34	17	2	سيستم هاي اطلاعات مدیریت	53
	34	-	34	2	مباني مددکاري اجتماعي	54
48	34	-	34	2	بازاريابي خدمات و مراقبت هاي بهداشتي درماني	55
				12		جمع

* دانشجو ملزم به گذراندن 4 واحد از 12 واحد فوق مي‌باشد.

هـ : کارآموزي در عرصه دوره کارشناسي پيوسته مدیریت خدمات بهداشتي و درماني

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	جمع	عملي	نظري			
-	204	204	-	4	کارآموزي در عرصه 1	56-1
56-1	204	204	-	4	کارآموزي در عرصه 2	56-2
56-2	204	204	-	4	کارآموزي در عرصه 3	56-3
56-3	204	204	-	4	کارآموزي در عرصه 4	56-4
				16		جمع

کارشناسي ارشد این رشته

تخصصي شدن علوم مختلف بويژه در زمینه هاي مدیریت و بالاخص در امر اداره ابعاد و سطوح مختلف نظام خدمات بهداشتي و درماني در سطح جهاني از اهميت اولويت خاصي برخوردار بوده و روز به روز مورد تاکید و توجه بيشتري قرار مي‌گيرد و همراه با توسعه سيستم خدمات بهداشتي و درماني و در کنار تربيت نيروي انساني کارايي براي رشته هاي مختلف علوم پزشکي، پرورش

مدیرانی که قادر به باشند در کنار سایر متخصصان در اداره چنین مؤسسات سهیم باشند در برنامه های آموزشی و درسی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور های مترقی گنجانیده شده است.

در کشور ما، گسترش دامنه دار سیستم خدمات بهداشتی و درمانی خاصه بعد از انقلاب اسلامی و کمبود نیروی انسانی هرجهت اداره و مدیریت سازمانهای بهداشتی و درمانی لزوم تربیت و آموزش افرادی به این منظور ایجاد می نماید. لذا نیازمندی نظام خدمات بهداشتی و درمانی به تربیت شدگان این رشته در سطوح مختلف مدیریت لزوم برای تربیت کارشناسان ارشد رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی را بارز می سازد.

1- تعریف و هدف:

هدف از پرورش دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی:

- تجزیه و تحقیق نظام خدمات بهداشتی

- ارزیابی بیمارستانها از نظر کیفی و کمی

- اداره بیمارستانها و مراکز بهداشتی و درمانی

- تجزیه و تحقیق اقتصادی فعالیت های بیمارستانی

2- طول دوره و شکل نظام:

طول دوره کارشناسی (ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی 2 سال می باشد و طبق آیین نامه های آموزشی است. دروس در این دوره بصورت نظری، عملی، کارآموزی و کارورزی تدریس و آموزش داده خواهد شد. هر واحد درس نظری در هر ترم معادل 17 ساعت و هر درس عملی معادل 34 ساعت می باشد. کارآموزی، کارورزی در بیمارستانها و مراکز آموزشی تحقیقاتی انجام می گیرد.

کارآموزی: ترم اول: هفته ای 4 ساعت یک روز در هفته بصورت بازدید از بیمارستانها.

ترم دوم: هفته ای 4 ساعت یکروز در هفته بصورت بازدید از بیمارستانها.

ترم سوم: هفته ای 8 ساعت دو روز در هفته بصورت کار عملی.

ترم چهارم: هفته ای 8 ساعت دو روز در هفته بصورت کار عملی.

کارورزی: به مدت 2 ماه در پایان دوره تحصیل تئوری و بصورت تمام وقت 6 روز در هفته از ساعت 7 صبح لغایت 2 بعدازظهر.

3- تعداد و نوع واحدهای درسی:

تعداد واحدهای درسی این دوره 32 واحد در نظر گرفته شده است و به شرح ذیل ارایه می گردد:

1- دروس پایه 12 واحد

2- دروس اختصاصی 12 واحد

3- پایان نامه 4 واحد

4- شرایط ورود:

داوطلبان شرکت در آزمون کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی علاوه بر دارا بودن شرایط عمومی گزینش دوره کارشناسی ارشد معمول در نظام آموزش عالی کشور، باید حداقل دارای مدرک کارشناسی (لیسانس) معتبر در یکی از رشته‌های زیر باشند.

اداره امور بیمارستانها، مدیریت با گرایشهای مختلف – بهداشت با گرایشهای مختلف و مدارک پزشکی.

5- نقش و توانایی

فارغ التحصیلان این رشته معمولاً در مشاغل مدیران صف و یا مشاغل ستادی در سازمانهای مختلف بهداشتی درمانی مانند بیمارستانهای جنرال (عمومی) تخصصی، توانبخشی، روانی مراقبت های اورژانس درمانگاهها، کلینیک‌ها، شبکه های ارایه کننده مراقبت های بهداشتی اولیه مشغول بکار می‌شوند، برنامه کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی علاوه بر اهداف ذکر شده به منظور پرورش:

1- تحقیق گر و پژوهشگر خط مشی و سیاست بهداشتی درمانی

2- مجری امور پژوهشی در مسایل بهداشتی و درمانی

3- ارزیابان و برنامه ریزان بهداشتی و مشاورین در این امور

6. ضرورت و اهمیت رشته:

نیاز روزافزون جامعه به خدمات بهداشتی و درمانی و توجه خاص دولت و مردم به توصیه کمی و کیفی این خدمات، بهبود عملکرد مراکز بهداشتی و درمانی، و اقتصادی‌تر اداره کردن این سازمانها، لزوم تربیت و بکارگیری مدیران متخصص در زمینه‌های علمی گسترده دانش مدیریت را اجتناب ناپذیر می‌سازد.

پویایی سازمانهای مهمی که وظایف حیاتی و حساسی را برعهده دارند، نیازمند برنامه‌ریزی، سازمان دهی، استخدام، بودجه‌بندی، هدایت، کنترل و نظارت، انگیزش کارکنان، برقراری ارتباطات، نوآوری و ارزیابی به صورت علمی ملهم از موازین دانش مدیریت می‌باشد. لذا، مدیرانی که قرار است در سطوح بالای مراکز بهداشت و درمان خدمت نمایند، می‌بایست از نوعی بلوغ و پختگی علمی و تجربی برخوردار باشند. تجارب سایر کشورها و مطالعات عیدیه‌ای که طی سالهای اخیر پیرامون ابعاد مختلف اداره این مراکز صورت گرفته است، موید نیاز به پرورش کارشناسان ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی می‌باشد.

قطعاً، ارایه این برنامه و مقطع تحصیلی با تغییراتی که در راستای ویژگی ها و اهداف نظام بهداشت و درمان کشور و تجارب حاصله از ارایه دوره‌های اخیر کارشناسی ارشد این رشته صورت پذیرفته است، کارآیی و اثربخشی خدمت مدیرانی که با این برنامه و سرفصل جدید آموزش می‌بینند به نحو بارزی افزایش خواهد یافت.

انتظار می‌رود که فارغ التحصیلان این رشته در مقطع کارشناسی ارشد در کنار انجام وظایف مسئولیتهای کلی خویش در امر مدیریت، قادر باشند در محاسبه هزینه، تجزیه و تحقیق هزینه و فایده، تقلیل هزینه کارآیی، تحقیق داده – ستاده، تحقیق سیستمها و شبکه بهداشت و درمان، مشارکت آگاهانه و فعال داشته باشند.

برنامه دروس دوره کارشناسی ارشد (نابيوسته)

الف) دروس کمبود یا جبرانی کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	جمع	عملي	نظري			
	136	136	-	4	زبان انگلیسی	01
	34	-	34	2	آیین نگارش	02
	68	34	34	3	کاربرد کامپیوتر در مدیریت	03
	51	-	51	3	اصول و مبانی حسابداری	05
	51	-	51	3	اصول و مبانی اقتصاد	06
	68	34	34	3	آمار حیاتی و شاخصهای بهداشتی	07
	51	-	51	3	اصول خدمات بهداشتی	08
	68	-	34	2	سازمان و مدیریت بیمارستان (1)	09
	34	-	34	2	سازمان و مدیریت بیمارستان (2)	10
	34	-	34	2	برنامه ریزی خدمات بهداشتی و درمانی	11
	34	-	34	2	استانداردهای بیمارستانی	12
	646	204	442	32	جمع	

تبصره: دانشجویان با گرایشهای مختلف (کارشناسی رشته های گوناگون) فقط ملزم به گذراندن حداکثر 20 واحد از جدول دروس کمبود بنا به تشخیص گروه آموزشی مربوطه می باشند.

ب: دروس پایه کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

پیش نیاز یا زمان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	جمع	عملي	نظري			
07	68	34	34	3	روش تحقیق در علوم بهداشتی	13
	51	-	51	3	روابط درون بخشی و برون بخشی بیمارستان	14

15	سازمان و مدیریت بهداشت و درمان ایران	3	51	-	51
16	اقتصاد بهداشت و درمان	3	51	-	51
	جمع	12	187	34	221

ج: دروس تخصصی کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
17	نظام بهداشتی و درمانی تطبیقی	3	51	-	51
18	ارزیابی مراقبتهای بهداشتی و درمانی	3	51	-	51
19	برنامه ریزی و مدیریت استراتژیک در نظام بهداشتی و درمانی	3	51	-	51
20	سمینار موردی	3	51	-	51
21	کارآموزی	2	-	-	-
22	کارورزی	2	-	-	-
23	پایان نامه	4	-	-	-
	جمع	20	204	-	204

دکترای این رشته

مشخصات کلی دوره دکتری (Ph.D) مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

مقدمه: تربیت و آموزش نیروی انسانی در زمینه مدیریت واحدهای بهداشتی و درمانی بواسطه کمبودهای موجود از یکطرف و نیازهای اساسی به آن از طرف دیگر، از اهمیت خاصی برخوردار است. این کمبودها و نیازها ایجاب می‌کند که نه تنها برنامه ریزی دقیقی برای تربیت نیروی انسانی موردنیاز صورت بگیرد، بلکه جهت حداکثر بهره‌گیری از نیروی متخصصان موجود نیز، تدابیر لازم اتخاذ گردد. از طرفی نیاز مبرمی که به تکمیل کادر علمی دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات آموزشی و پژوهشی در این رشته وجود دارد، ایجاد دوره آموزش دکتری مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی را از اولویت خاصی برخوردار می‌سازد، بدیهی

است که باتوجه به نیازهای فرهنگی، سیاسی و اقتصادی کنونی کشورمان، تربیت نیروی انسانی متخصص در داخل کشور، ضمن کمک به پویایی مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی جمهوری اسلامی ایران، در جهت پشتیبانی از سیاست خودکفائی و برنامه‌های توسعه ملی نیز قابل توجه و حمایت می‌باشد.

1- تعریف و هدف:

دوره دکتری (Ph.D) رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دوره‌ای است که منجر به تربیت نیروی متخصص و متعهد در مقطع دکتری رشته مذکور می‌گردد هدف کلی از ایجاد این دوره پاسخگویی به نیازهای جامعه برای تحقق بخشیدن به استقلال و تقویت بنیه علمی دانشگاه‌ها و اداره واحدهای بهداشتی درمانی کشور جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

2- طول دوره:

دوره دکتری (Ph.D) رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دارای دو قسمت آموزشی و پژوهشی است. قسمت آموزشی را مجموعه‌ای از دروس تشکیل می‌دهد که در این برنامه گنجانیده شده است. در قسمت پژوهشی عمده کار دانشجو پژوهش پیرامون مسایل و مشکلات بهداشتی و درمانی و تدوین رساله مربوطه می‌باشد. حداکثر مدت مجاز تحصیل در دوره دکتری 4/5 سال بوده و طول مدت مجاز آموزشی 2 تا 5 نیمسال تحصیلی است. حداکثر تعداد واحدهای جبرانی 16 واحد می‌باشد. طول مدت گذراندن واحدهای کمبود یا جبرانی از یکسال تجاوز نخواهد کرد و جزء سنوات محسوب نمی‌گردد. دانشجویان پس از گذراندن دروس مربوطه مجاز به گذراندن امتحان جامع خواهند بود.

انتخاب و ثبت رساله دوره دکتری موقوف به توفیق دانشجو در امتحان جامع است. بهر حال کلیه موارد مطابق آیین نامه آموزشی دوره دکتری (Ph.D) مصوب شورای عالی برنامه ریزی اجرا خواهند گردید.

3- واحدهای درسی:

دوره دکتری شامل:

27 واحد درسی، 3 واحد کارورزی و 20 واحد رساله و گذراندن دروس پیش نیاز لازم می‌باشد.

4- شرایط ورود به دوره دکتری:

شرایط ورود به دوره دکتری عبارتست از:

(1) داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی

(2) علاوه بر شرایط عمومی ورود به دانشگاه براساس آیین‌نامه‌های آموزشی، داوطلبان ورود به دوره دکتری می‌باید حداقل دارای مدرک کارشناسی ارشد در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی و یا مدیریت بیمارستان یا دکترای حرفه‌ای پزشکی، دندانپزشکی و دامپزشکی از یکی از دانشگاه‌های معتبر داخل و یا خارج از کشور که به تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا وزارت بهداشت و درمان رسیده باشند. این داوطلبان می‌باید آزمون ورودی دوره دکتری را با موفقیت بگذرانند.

(3) موفقیت در امتحان یکی از زبانهای خارجی، به تعیین شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده.

(4) قبولی در امتحانات اختصاصی ورود به دوره دکتری.

(5) داشتن معرفی نامه، مبنی بر صلاحیت تحصیل در دوره دکتری، حداقل از 2 تن از استادان قبلی داوطلب.

تبصره: پزشکان، دندانپزشکان و دامپزشکانی که دوره دکتری پذیرفته می‌شوند، ملزم به گذراندن کلیه دروس کمبود دوره کمبود دوره کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی می‌باشند.

مواد امتحانی و ضرایب دروس:

الف - امتحان کتبی:

- 1- زبان انگلیسی تخصصی 3 ضریب
- 2- تئوری های مدیریت 2 ضریب
- 3- برنامه ریزی در نظام بهداشت و درمان 2 ضریب
- 4- آمار زیستی 1 ضریب
- 5- سازمان و مدیریت بهداشت و درمان 2 ضریب
- 6- مدیریت منابع انسانی 1 ضریب

5- نقش و توانایی:

فارغ التحصیلان دوره دکترای مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی با اطلاعاتی که در این دوره کسب می‌کنند، قادر خواهند بود در مراکز آموزش عالی و دانشگاه ها و مؤسسات تحقیقاتی به تدریس و پژوهش در زمینه‌های مدیریت، برنامه‌ریزی و ارزشیابی خدمات بهداشتی و درمانی بپردازند. همچنین فارغ‌التحصیلان این دوره می‌توانند در فعالیتهای ستادی و اجرایی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مؤسسات تحقیقاتی و بهداشتی، شبکه‌های بهداشتی درمانی، بیمارستانهای تخصصی و آموزشی و واحدهای برنامه‌ریزی بهداشتی درمانی کشور به کار اشتغال ورزند.

6- ضرورت و اهمیت:

با عنایت به موارد زیر، ضرورت ایجاد دوره دکتری (Ph.D) رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی روشن می‌گردد:

الف - تربیت نیروی انسانی متخصص آموزشی و پژوهشی موردنیاز دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور.

ب - تأمین نیروی انسانی موردنیاز جهت مدیریت و ارائه خدمات اجرایی در واحدهای بهداشتی درمانی، ارتقاء و گسترش کمی و کیفی خدمات در مراکز بهداشتی درمانی کشور.

ج - بکارگیری مطلوب و حداکثر بهره‌وری از امکانات بالفعل و بالقوه موجود در جهت رشد و تعالی امور بهداشت و درمان از طریق اعمال روشهای نوین و پویای مدیریت علمی و استراتژیک.

دروس اصلی

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	جمع	عملی	نظری			
	51	-	51	3	پژوهش عملیاتی	11

	68	34	34	3	سمینار روش تحقیق	12
	51	-	51	3	زبان تخصصی (2)	13
	51	-	51	3	استراتژی های توسعه ملی و برنامه ریزی خدمات بهداشتی و درمانی	14
	51	-	51	3	سمینار مدیریت	15
	51	-	51	3	سمینار سازمان و مدیریت مراکز بهداشتی و درمانی	16
	51	-	51	3	مدیریت آموزشی	17
	51	-	51	3	اقتصاد بهداشت و بیمه	18
	51	-	51	3	مطالعه موردی در مدیریت و نظام بهداشت و درمان	19
	6 ماه	-	-	3	(کارورزی)	20
	68	-	-	20	رساله	21
				50	جمع	

تذکر: امتحان جامع باید پس از پایان دروس و قبل از انتخاب رساله انجام شود.

دروس کمبود یا جبرانی

دانشجو مکلف به گذراندن حداکثر 16 واحد از دروس زیر برحسب نظر مدیر گروه می باشد.

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	جمع	عملی	نظری			
	51	-	51	3	تحلیل تنوری های مدیریت	01
	68	34	34	3	آمار حیاتی پیشرفته	02
	51	-	51	3	زبان انگلیسی تخصصی (1)	03
	68	34	34	3	کاربرد کامپیوتر در پژوهش	04
	51	-	51	3	اقتصاد خرد و کلان	05

	51	-	51	3	مباني حسابداري	06
	51	-	51	3	سازمان و مديريت بهداشت و درمان در ايران	07
	51	-	51	3	اصول مراقبتهاي اوليه بهداشتي	08
	51	-	51	3	ارزيابي مراقبتهاي بهداشتي و درماني	09
	34	-	34	2	استانداردهاي بيمارستاني	10
					جمع	